

Posudek oponenta bakalářské práce

AUTOR PRÁCE: Lucie Vondráčková

NÁZEV PRÁCE: Hodnocení tematických map účastníků Letní školy Zeměpisné olympiády v letech 2022 a 2023

VEDOUcí PRÁCE: RNDr. Jakub Jelen, Ph.D.

Předkládaná bakalářská práce se zabývá hodnocením tematických map vytvářených účastníky Letní Školy Zeměpisné olympiády v letech 2022 a 2023. Práce je zaměřena na problematiku geografického vzdělávání s přesahem do oblasti kartografie. Praktickým výstupem práce je podrobné zhodnocení vybraných kartografických výstupů, které by mohlo být podkladem pro organizátory podobného typu akcí zaměřených mimo jiné i na aktivity související s kartografickou tvorbou. Zvolené téma je poměrně zajímavé a splňuje požadavky na tento typ kvalifikačních prací.

V první kapitole se autorka zabývá nadanými žáky. V kapitole je vysvětleno, kdo to nadaní žáci jsou a jak je možné je identifikovat. Autorka uvádí, že právě i za účelem hledání nadaných žáků jsou pořádány různé typy soutěží (například právě Zeměpisná olympiáda). Kapitola však obsahově nepřináší moc podstatných informací a jedná se spíše o konstatování známých faktů doplněné o obecné fráze, jako například „Každý má možnost zúčastnit se soutěží, ale vyhrát může už jen někdo.“

Další část se věnuje Zeměpisné olympiádě a také Letní škole Zeměpisné olympiády. Autorka v této části v rozumném rozsahu představuje celou soutěž a popisuje dva poslední ročníky Letní školy Zeměpisné olympiády. Tato kapitola dává z pohledu celé práce smysl, jen by možná stálo za zvážení ji zařadit na jiné místo v textu, jelikož mezi ostatními kapitolami teoretické části působí poněkud zvláště.

Následující kapitola je věnována základní kartografické teorii. Autorka se v rámci kapitoly dotýká několika témat, jako jsou například definice mapy, kartografické vyjadřovací prostředky, kartografická generalizace. Zařazení této kapitoly dává vzhledem k tématu práce určitě smysl, ale samotné provedení je velmi problematické. Jedním z problémů je často velmi povrchní popis dané problematiky, který není pro práci příliš přínosný (např. kapitola 4.3 Topografický obsah, 4.5 Barva) a pro pochopení tématu je značně nedostačující. Druhým problémem je, že popis v některých částech (např. kapitola 4.1 Základní kompoziční prvky) působí až „školáckým“ dojmem bez přesahu do kartografické praxe. V kapitole se vyskytuje několik nepřesností (například tvrzení o využití bodových značek pouze pro objekty s na mapě nezobrazitelnou plochou) a zvláštních formulací (například „čárové jevy“), které však nejsou zásadního charakteru. Poslední dvě podkapitoly této části týkající se barev a kartografické generalizace považují za nejslabší část této kapitoly. V podkapitole o barvách jsou uvedeny pouze velmi obecné a místy až zavádějící informace, které pro kartografickou praxi nemají téměř žádný význam (například „černobílé mapy působí poněkud nudně ...“). Podkapitola věnovaná generalizaci je pak pouze velmi stručným a značně zjednodušeným shrnutím jednotlivých metod. Uvedené problémy kapitoly by bylo možné vyřešit zaměřením se pouze na stěžejní části s ohledem na praktickou část, u nichž by bylo možné poskytnout detailnější informace.

Kapitola 5 věnující se tematické kartografii trpí bohužel podobnými problémy, jako kapitola předešlá. Jedná se o velmi zjednodušený a povrchní popis vybraných metod tematické kartografie. Jednotlivé metody jsou popsány velmi stručně, místy až nedostatečně (například u kartografické anamorfózy není vůbec z textu zřejmé, v čem metoda spočívá). Dalším problémem, který se zde, ale i v celé práci, výrazně projevuje je absence obrázků v textu. V textu kapitoly (resp. i celé práce) se nevyskytuje jediný obrázek, což při popisu uvedených témat považují za poměrně velký nedostatek, jelikož obrázky by v mnoha místech výrazně přispěly k pochopení textu, které je jinak místy dost problematické. Kapitole by prospělo, pokud by bylo vybráno pouze několik metod s ohledem například na praktickou část práce a ty byly popsány detailněji. V tomto stavu nemá kapitola pro práci téměř žádný přínos.

Následující kapitola se již věnuje praktické části práce. V první podkapitole je popsána metodika práce, která spočívá v analýze a hodnocení map vytvořených účastníky Letní školy Zeměpisné olympiády v letech 2022 a 2023. Konkrétní popis metodiky je však uveden až v následující podkapitole (6.2), kde je popsáno, jakým způsobem a na základě jakých kritérií byly mapy hodnoceny. Autorka navrhla na základě odborné literatury 4 hlavní oblasti pro hodnocení map a pro každou z nich navrhla jednotlivá kritéria. Pro každou oblast, resp. každé kritérium je určen maximální počet bodů, kterého lze dosáhnout. Samotný návrh metodiky hodnocení se jeví v pořádku, avšak za poměrně zásadní problém považují skutečnost, že autorka navržená kritéria a bodování nikterak neodůvodňuje a nediskutuje. Není tak zřejmé, na základě jakého rozhodnutí, mají jednotlivé oblasti, resp. kritéria přidělené váhy, což se s ohledem na to, že navržená metodika je stěžejní částí práce, jeví jako poměrně nešťastné. Rovněž celkový počet bodů (83 bodů) je poněkud zvláštní a pro lepší srozumitelnost a interpretovatelnost šla tato hodnota určitě zvolit lépe.

Dále následuje již samotné hodnocení map z dvou ročníků Letní Školy Zeměpisné olympiády. Na začátku je uvedeno zadání, které účastníci Letní školy dostali a dále následuje anonymizované hodnocení jednotlivých map formou komentáře. Hodnocení dílčích map je zpracováno jednotně a při hodnocení map autorka postupuje systematicky. Hodnocení map je rovněž s ohledem na to, jak mapy vznikly, optimální a z kartografického hlediska v pořádku. Otázkou může být

možná až trochu přehnané lpění na některých detailech – datum v názvu mapy, použití směrovky, . . . Po jednotlivých hodnoceních map následuje shrnutí. Autorka uvádí bodové hodnocení jednotlivých map (včetně hodnocení dílčích oblastí) a sumarizuje výsledky formou jednoduchých grafů. Dosažené výsledky jsou rovněž okomentovány a autorka diskutuje možné příčiny bodových hodnocení. Souhrnné hodnocení by bylo vhodné doplnit vybranými popisnými statistikami pro lepší představu o datech.

Tato část práce je zpracována pečlivě a je zřejmá časová náročnost jejího zpracování, avšak jsou zde z mého pohledu určité problémy. Prvním problémem je skutečnost, že autorka neuvádí, jak přesně jsou jednotlivé mapy hodnoceny, resp. jak přesně byly přidělovány body za jednotlivé mapy. Tuto informaci lze zpětně částečně odvodit z počtu bodů, který daná mapa získala a z komentáře k mapě, ale bylo by vhodné tuto informaci u map explicitně uvést. Případně by toto šlo vyřešit tak, že by autorka vzorově ohodnotila několik vybraných map, kde by uvedla i konkrétní bodování, z čehož by si čtenář utvořil obrázek o „přísnosti“ hodnocení. Druhým problémem je, že většina hodnocených map není součástí práce, a tak detailní hodnocení trochu ztrácí pro čtenáře smysl. V práci jsou k dispozici pouze vybrané nejlepší a nejhorší mapy. Dále šlo dle mého názoru zvážit, jestli nebylo možné hodnocení pojmout více interaktivní formou, například vpisováním poznámek přímo do map, namísto souvislého textu. S ohledem na další využití práce by bylo rovněž vhodné vytvořit vzorovou mapu, kde by autorka ukázala optimální zpracování daných úkolů, včetně možných alternativ.

Poslední částí hodnocení je porovnání výsledků účastníků, kteří se Letní školy zúčastnili v roce 2022 i 2023 (celkem 13 účastníků). Na základě výsledků autorka dochází k závěru, že nelze z výsledků vyvodit žádné závěry o zlepšení/zhoršení účastníků. Toto bude pravděpodobně z části dáno tím, že mapy z obou ročníků nelze přímo srovnávat, protože vycházely z jiných zadání. Zde se nabízí otázka, jestli nebylo možné hodnocení navrhnout tak (více obecně), aby bylo možné mapy mezi sebou porovnávat, ačkoliv vycházely z odlišných zadání. Poslední podkapitola je věnována shrnutí výsledků výzkumu. V této podkapitole autorka předkládá určité možnosti, jak by organizátoři mohli pomoci k lepší kvalitě výsledných kartografických výstupů účastníků letní Školy, což považuji za přínosné.

V závěru autorka shrnuje celou práci jako celek. Je poněkud škoda, že je závěr spíše shrnutím provedené práce bez určitého nadhledu a přesahu. Rovněž v závěru chybí zhodnocení práce a diskuze.

Z formálního hlediska je práce poměrně v pořádku, obsahuje jen velmi málo pravopisných a stylistických chyb. Určitý problém vidím ve struktuře kapitol práce. Práce není rozdělena na teoretickou a praktickou část, což pak vede k poněkud nelogickému číslování kapitol, kdy jsou na stejné úrovni kapitoly, které však svým obsahem a významem srovnatelné nejsou (např. kapitola 2 – Nadání žáci vs. kapitola 6 – Praktická část). Další chybou jsou chybějící odkazy na tabulky a grafy v textu praktické části. Poněkud zvláštní je pojmenování některých příloh, kdy je součástí názvu informace o anonymizaci map, což pak činí seznam příloh nepřehledný. Kvalita některých příloh (1–12) není úplně optimální. Citace v rámci práce jsou v pořádku, jen užití přímých citací je v některých případech zbytečné (např. definice vrstevnice na str. 17).

Práce řeší zajímavé téma, které je z pohledu geografického vzdělávání jistě relevantní. Teoretická část práce je velmi slabá a představuje pouze značně povrchní popis řešené problematiky bez praktického přesahu. Poněkud zvláštní je rozdělení textu do kapitol, jejichž hierarchizace mohla být provedena logičtěji. Praktická část práce je oproti teoretické lepší. Jako její hlavní nedostatek považuji absenci vysvětlení a zdůvodnění navržených kritérií pro hodnocení map. Další výhrady jsou podrobněji zmíněny výše. Je nutné ocenit, že autorka provedla analýzu a zhodnocení velkého množství map, k čemuž navrhla vlastní systém hodnocení, který však bohužel v textu nezdůvodňuje. Provedené zhodnocení map je zpracováno pečlivě, systematicky a z kartografického hlediska v pořádku. Z formálního hlediska práce obsahuje určité nedostatky, přičemž za nejzávažnější považuji absenci obrázků v textu celé práce.

I přes uvedené výhrady se autorce podařilo naplnit stanovené cíle a práci doporučuji k obhajobě.

Dotazy k obhajobě:

- Z čeho vychází konkrétní bodování jednotlivých oblastí při hodnocení map (například proč je za „úplnost obsahu“ zrovna 27 bodů vzhledem k ostatním oblastem)?

V Praze dne 22. 5. 2024

Mgr. Günter Kyncl